

N:o 191.

Af herr **P. P. Waldenström**, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående förslag till lag angående solidariska bankbolag m. m.

I propositionen n:o 67 a har Kungl. Maj:t bland annat föreslagit, att bankbolag ej må drifva handel med annat än guld och silfver, in- och utrikes växlar samt räntebärande papper.

Om vårt land hade silfvermyntföt, så vore det ju rimligt, att banker ägde rätt att handla med silfver. En viss vikt silfver skulle då alltid äga ett visst bestämdt myntvärde. Men så är icke förhållandet nu. En krona är en viss bestämd vikt i guld. Däraf följer, att ett visst kvantum guld icke blott representerar, utan verkligen är ett visst antal kronor. Hvar och en, som innehar ett stycke guld, äger därför ock rättighet att mot en viss afgift få detta genom myntverket prägladt till mynt efter dess vikt. Silfret däremot är rätt och slätt en handelsvara utan bestämdt myntvärde. Ett kilo silfver kan i dag hafva ett pris, i morgon ett annat, alldeles såsom koppar och järn och andra metaller. Ett silfvermynt är därför aldrig ett mynt, utan endast ett myntrepresentativ, alldeles såsom ett kopparmynt eller en sedel. Att det i handel ochandel går såsom mynt, beror icke på dess metallvärde, utan på den banks kredit, hvarifrån det utgått. En million utelöpande silfverkronor representerar därför en rätt betydande riksbankens skuld till allmänheten och en skuld, som till sitt belopp alltid varierar med priset på silfver å den allmänna marknaden. För närvarande läser metallvärdet i ett silfverkronestycke icke ens gå upp till en half krona. Och om silfrets pris fölle till hälften af

hvad det nu är, så behöfde silfverkronan icke göras större för det, liksom en sedel icke behöfver göras större, när priset på papper sjunker.

Bankernas rätt att drifva handel med silfver har hittills icke visat sig medföra några olägenheter, det är sant. Men det har berott därpå, att bankerna icke begagnat sig af densamma. Däremot kan det aldrig förnekas, att så länge denna rätt står kvar, så äger en bank frihet att börja spekulera i silfveraffärer, och det är lika onaturligt, som om den hade frihet att spekulera i järnaffärer. Ingen kan heller förutsäga, hvad den nu så ytterligt uppdrifna konkurrensen mellan bankerna kan förleda en bankstyrelse till.

Vid nationalekonomiska föreningens möte för några dagar sedan erkände ock en af vårt lands förnämsta bankmän, som själf varit med i den kommitté, som utarbetat lagförslagen, att det nu föreslagna stadgandet i denna punkt kommit med ur föregående lagar, utan att man egentligen reflekterat därpå.

På grund häraf tillåter jag mig föreslå,

att Riksdagen må godkänna § 27 i Kungl. Maj:ts förslag till lag angående solidariska bankbolag samt § 24 i förslaget till lag angående bankaktiebolag med den ändring, att i mom. 1 orden »och silfver» utgå.

I samma lagförslag § 29 (resp. 26) stadgas:

»Å medel, som på så kallad sparkasseräkning eller därmed likartad räkning insättas, må icke godtgöras ränta för högre belopp än tretusen kronor af en insättares tillgodohafvande. Ej heller må bankbolag ikläda sig skyldighet att annorledes än viss tid, minst en vecka, efter uppsägning återbetala å sådan räkning insatta medel; styrelsen dock öppet lämnadt att, då sådant pröfvas utan olägenhet kunna ske, i särskilda fall medgifva utbetalning utan afvaktan på uppsägningstidens utgång.»

Man må kunna tvista om, huruvida banker af här ifrågavarande slag böra äga rätt att drifva egentlig sparbanksrörelse. Säkert är emellertid, enligt mitt förmenande, att det för de sparande medför afsevärda fördelar, då bankkontoren på många ställen äro lättare tillgängliga för allmänheten än sparbankskontoren. Dessutom torde det icke kunna genom någon lag förhindras.

Men om sparkasseräkning skall få föras i bankerna, så synes det vara oegentligt att föreskrifva ett högsta belopp, hvarå ränta må godtgöras

en insättare. Detta leder naturligtvis endast därtill, att den, som kan och vill sätta in mer, begagnar sig af flere sparkasseböcker, fördelade på olika familjemedlemmar. Det må vara *bankernas sak* att säga ifrån, att de icke betala sparkasseränta på mer än ett visst belopp. Men att lagen förbjuder det, synes lika omotiveradt, som om den bestämde det högsta belopp, hvarå ett räntebärande depositionsbevis finge lyda, eller som om den bestämde högsta procent, hvarefter sparkasseränta finge beräknas.

Dock, om en bestämmelse angående högsta belopp för räntebärande sparkasseräkning anses oumbärlig, så synes det dock sakna allt rimligt skäl att stadga, att utbetalning af insatta medel utan afvaktan på uppsägningstidens utgång ej må ske, utan att *styrelsen för hvar särskildt fall* pröfvar, att sådant utan olägenhet kan ske. *Det säger sig själft*, att om det icke kan ske utan olägenhet, så betalar banken icke. Men om det kan ske utan olägenhet — t. ex. vid öfverflödande penningtillgång — så är det väl högst olämpligt att föreskrifva, att »styrelsen» skall pröfva hvarje särskildt fall, då en person anhåller att strax få ut en krona eller två.

På grund af hvad jag här anfört, skulle jag helst önska, att hela detta moment utginge ur lagen, men då väl ett sådant yrkande icke torde hafva någon utsikt till framgång, så inskränker jag mig till att föreslå,

att Riksdagen må godkänna § 29 i Kungl. Maj:ts förslag till lag angående solidariska bankbolag samt § 26 i förslaget till lag angående bankaktiebolag med den ändring, att i mom. 2 orden: »Styrelsen dock — — — — utgång», borttagas.

Stockholm den 8 april 1903.

P. Waldenström.
